

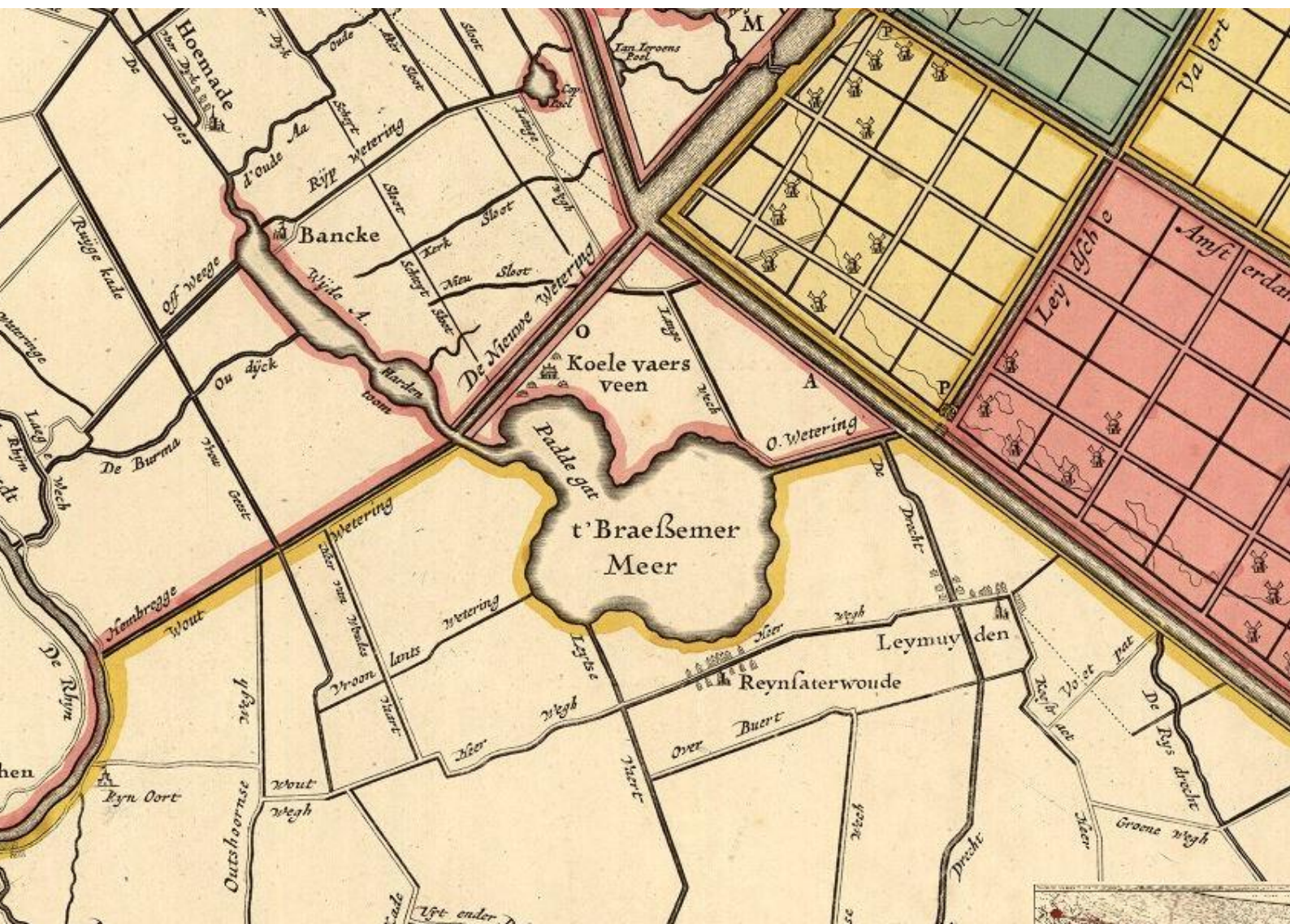

transect: archeologie, erfgoed, ruimte

Transect-rapport 930

**Nieuwe Wetering, Sluis 19 en 21
Gemeente Kaag en Braassem (Z-H)**

Archeologisch bureauonderzoek

Auteur	Drs. N. de Vries
Versie	Definitief
Projectcode	16030052
Datum	10-05-2016
Opdrachtgever	Buro SRO 't Goylaan 11 3525 AA Utrecht
Uitvoerder	Transect Australiëlaan 5-a 3526 AB Utrecht 3999590100
Onderzoeksmelding	Gemeente Kaag en Braassem
Bevoegde overheid	Transect, Utrecht
Beheer documentatie	

Autorisatie		
Naam	Datum	Paraaf
Drs. A.A. Kerkhoven (Senior archeoloog)	08-06-2016	

ISSN: 2211-7067

© Transect, Utrecht

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

Transect aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Samenvatting

In opdracht van Buro SRO heeft Transect in mei 2016 een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd in een plangebied aan Sluis 19 en 21 in Nieuwe Wetering (gemeente Kaag en Braassem). De aanleiding voor het onderzoek vormt het opstellen van een omgevingsvergunning ten behoeve van de sloop van de bestaande bebouwing en de nieuwbouw van een woning in het plangebied. Bij de voorgenomen nieuwbouw zal grondverzet plaatsvinden, waardoor de bodem en daarmee eventueel aanwezige archeologische resten in het gebied kunnen worden verstoord.

Op basis van het vooronderzoek is vastgesteld dat het plangebied een lage verwachting heeft voor de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd. In de ondergrond bevindt zich de ringdijk dan wel een 19^e -eeuws ophogingsdek ten behoeve van de huidige bebouwing. De nederzetting Nieuwe Wetering stamt al uit de 14^e eeuw. Mogelijk zijn sporen van landgebruik vanaf de 14^e eeuw aanwezig in het plangebied onder de 18^e -eeuwse dijk dan wel het ophogingspakket. Landschappelijk gezien was het gebied voor de ontginning te nat voor bewoning. Het plangebied ligt echter net naast het oude bewoningslint van Nieuwe Wetering, wat resten van bebouwing uit deze periode onwaarschijnlijk maakt en de middelhoge verwachting van de gemeentelijke verwachtingskaart tegen spreekt. Bebouwing treed pas op vanaf 1850, hiervoor is het plangebied onbebouwd. Bodemverstoringen die samenhangen met de bouw van het huidige pand zijn hierdoor te verwachten.

Advies

Op basis van het bureauonderzoek wordt er geen vervolgonderzoek aanbevolen. Het ophogingspakket is relatief recent (dan wel 18^e -eeuws als dijk, dan wel een 19^e -eeuws ophogingsdek ten behoeve van de huidige bebouwing) en hieronder is veen aanwezig. Ook is het plangebied niet op een historische dijk gesitueerd. De kans op archeologische waarden is hierdoor klein.

Bovenstaand vormt een advies. Op grond van de resultaten van het rapport en het advies zal het bevoegd gezag (de gemeente Kaag en Braassem) een besluit nemen over de daadwerkelijke omgang met eventueel aanwezige archeologische waarden binnen het plangebied.

Kanttekening

Onderhavig onderzoek is op zorgvuldige wijze verricht volgens de algemeen gebruikelijke methoden en inzichten en is erop gericht om de kans op het onverwacht aantreffen dan wel het ongezien vernietigen van archeologische waarden bij bouwwerkzaamheden in het plangebied te verkleinen. Aangezien het onderzoek is uitgevoerd door middel van een steekproef kan echter de aan- of afwezigheid van eventuele archeologische resten niet gegarandeerd worden. Wanneer bij graafwerkzaamheden toch onverhoopt waardevolle resten worden aangetroffen, dient u deze conform de Monumentenwet 1988, artikel 53, bij het Rijk te melden.

Inhoud

1.	Aanleiding	1
2.	Aard en doel van het archeologisch vooronderzoek	2
3.	Afbakening van het plangebied	3
4.	Planvorming en consequenties toekomstig gebruik	4
5.	Beleidskader	5
6.	Landschap, geomorfologie en bodem	6
7.	Archeologische verwachting en bekende waarden	8
8.	Huidig gebruik, historische situatie en bodemverstoringen	10
9.	Gespecificeerde archeologische verwachting	15
10.	Conclusie en Advies	16
11.	Geraadpleegde bronnen	17
Bijlage 1: Archeologische beleidskaart van de gemeente Kaag en Braassem		18
Bijlage 2: Geomorfologie		19
Bijlage 3: Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)		20
Bijlage 4: Archeologische waardenkaart (onderzoeken, waarnemingen, monumenten; bron: Archis)		21

1. Aanleiding

Kader

Planvorming

Opstellen ruimtelijke onderbouwing

Sloop bestaande bebouwing en nieuwbouw
woning

In opdracht van Buro SRO heeft Transect¹ in mei 2016 een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd in een plangebied aan Sluis 19 en 21 in Nieuwe Wetering (gemeente Kaag en Braassem). De aanleiding voor het onderzoek vormt het opstellen van een ruimtelijke onderbouwing die zal voorzien in de sloop van de bestaande bebouwing en de nieuwbouw van een woning op dezelfde locatie in het plangebied. Bij de voorgenomen nieuwbouw zal grondverzet plaatsvinden, waardoor de bodem en daarmee eventueel aanwezige archeologische resten in het gebied kunnen worden verstoord.

Het onderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de eisen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.3.

¹ Transect Archeologie beschikt over een opgravingsvergunning ex artikel 45 van de Monumentenwet, verleend door de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE).

2. Aard en doel van het archeologisch vooronderzoek

Aard vooronderzoek

Kwaliteitseisen

Archeologisch Bureauonderzoek (BO)

Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA),
versie 3.3 / gemeentelijk beleid

Om de archeologische waarde van het plangebied te kunnen bepalen is gekozen voor een bureauonderzoek (BO). Het doel van het archeologisch bureauonderzoek is het specificeren van de archeologische verwachting. Dat wil zeggen het aan de hand van beschikbare en nieuwe informatie over de archeologie, cultuurhistorie, geomorfologie, bodemkunde en het grondgebruik definiëren van de kans dat binnen het plangebied sprake is van archeologische resten.

Het resultaat van het archeologisch bureauonderzoek is een rapport met een conclusie voor wat betreft het risico dat eventueel aanwezige archeologische waarden in het plangebied worden verstoord als gevolg van de voorgenomen bodemingrepen. Aan de hand hiervan wordt een advies voor eventuele vervolgstappen geformuleerd. Met het rapport kan de bevoegde overheid een beslissing nemen in het kader van de vergunningverlening. Het rapport bevat waar mogelijk gegevens over de aan- of afwezigheid, diepteligging, aard, omvang, ouderdom, gaafheid, conservering en (relatieve) kwaliteit van archeologische waarden.

Het bureauonderzoek is uitgevoerd conform protocol 4002 van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 3.3 (KNA 3.3). In dit kader is onder andere het centraal Archeologisch Informatiesysteem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) geraadpleegd, waarin Archeologische MonumentenKaart (AMK) en de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) zijn opgenomen. Aanvullende (cultuur)historische informatie is verkregen uit divers voorhanden historisch kaartmateriaal. Om inzicht te krijgen in de opbouw en ontwikkeling van het landschap zijn onder andere de bodemkaart en beschikbaar geomorfologisch kaartmateriaal geraadpleegd. Deze informatie is aangevuld met relevante informatie uit achtergrondliteratuur.

3.3).

3. Afbakening van het plangebied

Gemeente	Kaag en Braassem
Plaats	Nieuwe Wetering
Toponiem	Sluis 19 en 21
Kaartblad	31A
Centrumcoördinaat	102.670 / 469.896

Binnen het archeologisch bureauonderzoek is onderscheid gemaakt in het plangebied en het onderzoeksgebied. Het plangebied is het gebied waarin de geplande bodemingrepen zullen plaatsvinden. Het onderzoeksgebied omvat het plangebied en een deel van het direct omringende gebied en wordt bij het onderzoek betrokken om tot een beter inzicht te komen in de archeologische, (cultuur)historische en bodemkundige situatie in het plangebied. Het onderzoeksgebied beslaat het plangebied en het omringende gebied, binnen een straal van circa 500 meter.

Het plangebied omvat de percelen van de woningen aan de Sluis 19 en 21 te Nieuwe Wetering (gemeente Kaag en Braassem). Het betreft een twee-onder-een-kap woning die zal worden gesloopt en waarvoor één woning terug geplaatst zal worden. Het plangebied omvat de kavels van Sluis 19 en 21. De ligging van het plangebied is weergegeven in figuur 1. Het plangebied heeft een oppervlakte van circa 850 m². Aan de noordzijde worden de percelen begrensd door de Ringvaart van de Haarlemmermeerpolder. Om de huizen heen ligt een tuin.

Figuur 1: Ligging van het plangebied (met rode lijnen weergegeven).

4. Planvorming en consequenties toekomstig gebruik

Kader

Planvorming

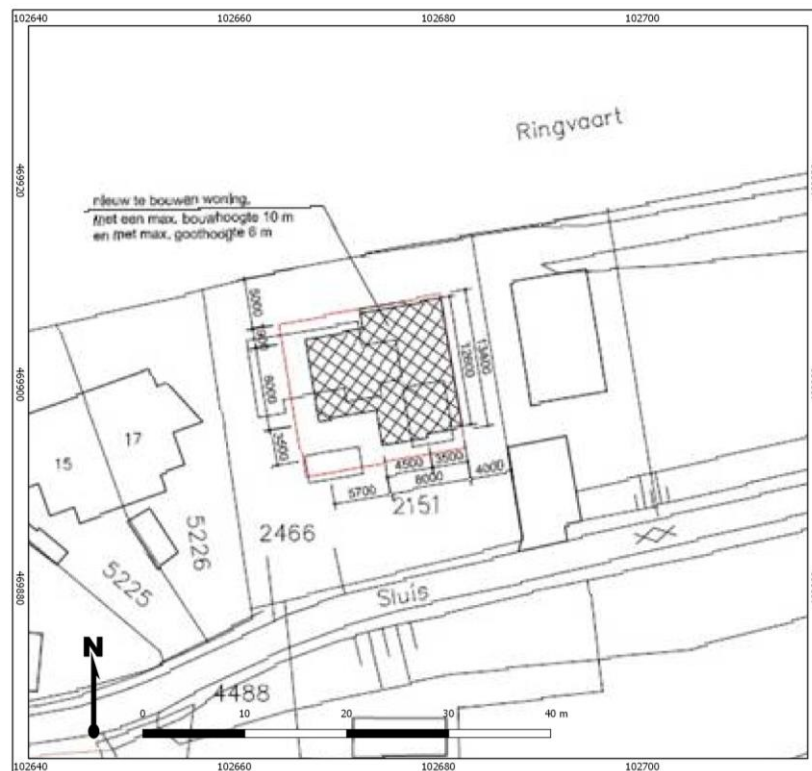
Bodemverstorende werkzaamheden

Aanvraag omgevingsvergunning

Sloop huidige bebouwing en nieuwbouw woning

Graafwerkzaamheden

In het plangebied bestaat het voornemen om de bestaande bebouwing te slopen en er één nieuwe woning voor terug te plaatsen. Een situatieschets voor de nieuwe plannen is weergegeven in figuur 2. Meer gedetailleerde plannen zijn nog niet beschikbaar. Hierdoor ontbreekt onder meer ook informatie aangaande de exacte verstoringsdieptes. Gezien de ouderdom van de huidige bebouwing (circa 1850) is het huis waarschijnlijk niet diep gefundeerd. Exacte funderingsdieptes en informatie aangaande kelders is niet voorhanden.

Figuur 2: Inrichtingstekening met de toekomstige situatie van het plangebied.

5. Beleidskader

Onderzoekskader	Ruimtelijke onderbouwing
Beleidskader	Beleidsplan 'Verordening ruimte 2014'
Vrijstellingsgrenzen onderzoek	150 m ² en 30 cm -Mv

In 1992 heeft Nederland het Europees Verdrag inzake de bescherming van het archeologisch erfgoed ondertekend; ook wel het Verdrag van Malta of Valletta genoemd, naar het eiland en de plaats waar het is ondertekend. Het Verdrag is in 1998 geratificeerd en op 1 september 2007 via de Wet op de Archeologische Monumentenzorg (Wamz) geïmplementeerd. De Wamz is een wijzigingswet en omvat een wijziging van de Monumentenwet 1988, de Wet Milieubeheer, de Ontgrondingenwet en de Woningwet. Vanuit de Wet op de ruimtelijke ordening (Wro) bestond al een verplichting om bij de voorbereiding van bestemmingsplannen alle ter zake doende belangen mee te wegen. In feite is de Wamz een concrete invulling en verdere verbreding van deze verplichting.

Het archeologiebeleid van de gemeente Kaag en Braassem staat verwoord in een rapport, een archeologische verwachtingskaart en een beleidskaart. Op de verwachtingskaart is per zone vastgelegd welke archeologische verwachting een gebied heeft. Het gebied is op de verwachtingskaart gekarteerd als een gebied wat binnen een oud ontginningslint valt en als een gebied met een middelhoge archeologische verwachting. Vanwege de situering binnen het ontginningslint dient conform het gemeentelijk beleid archeologisch onderzoek plaatsvinden bij bodemingrepen groter dan 150 m² en dieper dan 30 cm –Mv.

6. Landschap, geomorfologie en bodem

Archeoregio	Hollands veen- en kleigebied
Geomorfologie	Vlakte van getijafzettingen (2M35)
Maaiveld	-0,5
Bodem	Tochteerdgronden met zavel (pMo50)
Grondwater	GWT IV

Landschap

Nieuwe Wetering – en daarmee het plangebied – maakt deel uit van het Hollands veengebied (Berendsen, 2005). Het ontstaan van dit landschap voert terug tot het einde van de laatste IJstijd, circa 10.000 jaar geleden. Het landschap bestond toen uit een reliëfrijk dekzandlandschap bestaande uit zandruggetjes, -koppen en -vlaktes. Dit reliëf is ontstaan als gevolg van grootschalige zandverstuivingen gedurende de laatste ijstijd, met name tussen 55.000 tot 15.000 jaar geleden. Door de verstuivingen werd over grote gebieden dekzand afgezet, dat geologisch gezien wordt gerekend tot de Formatie van Bontebok (De Mulder e.a., 2003). Aan het begin van het huidige geologische tijdvak, het Holoceen (10.000 jaar geleden tot heden) trad een sterke verbetering in het klimaat op, waardoor de gemiddelde jaartemperaturen begonnen te stijgen. Dit leidde tot een grootschalige afsmelting van het landijs, waarbij de vrijgekomen hoeveelheid smeltwater wereldwijd zorgde voor een sterke zeespiegelstijging. Met de stijging van de zeespiegel steeg in Nederland ook het grondwater, dat als het ware landinwaarts werd “opgestuwd”. Hierdoor kon het dekzandlandschap geleidelijk verdrinken. Er ontstonden zoetwatermeren en moerassen, waarin op grote schaal veenvorming optrad (Basisveen Laagpakket, De Mulder e.a., 2003). Gedurende het Atlanticum en het Vroeg Subborea (grotendeels het Laat-Mesolithicum tot en met het Midden-Neolithicum), steeg de zee steeds verder en drong daarbij het achterland binnen. Er ontstond daardoor een soort lagune die in uiterlijk vergelijkbaar is aan de huidige Waddenzee. Na het Subborea (grotendeels vanaf het Midden-Neolithicum) zwakte de stijging van de zeespiegel af, waardoor zich voor de kust strandwallen vormden. Deze strandwallen beschermden het achterland tegen overstromingen vanuit zee, waardoor een relatief rustig en vochtig milieu kon ontstaan. De aanhoudende stijging van het grondwater zorgde daarbij opnieuw voor uitgebreide vorming van veen, dat geologisch gezien tot het Hollandveen Laagpakket wordt gerekend (De Mulder e.a., 2003). Het veengebied werd daarbij doorsneden door kleine veenstroompjes die hoofdzakelijk afwaterden op de Oude Rijn (ten zuiden van Nieuwe Wetering) en ondervond tot aan de Middeleeuwen toe weinig landschappelijke verandering. Vanaf toen is men het veengebied gaan ontginnen door het te ontwateren en later ten behoeve van de turfwinning af gaan graven. Hierdoor ontstonden op diverse plekken open waters in het landschap, die als gevolg van veenafslag langs de randen van het meer een bedreiging vormde voor diverse woonkernen in het gebied. Dit leidde ertoe dat diverse meren in het gebied (waaronder de Haarlemmermeer) werden drooggemaakt. Zodoende kwamen op die plekken de top van de geul- en dekafzettingen uit het Laat-Mesolithicum en het Vroeg-Neolithicum weer aan het maaiveld te liggen (in de droogmakerijen).

Geomorfologie

Op de geomorfologische kaart staat het plangebied gekarteerd als een vlakte van getijafzettingen (kaartcode 2M35; bijlage 2) net naast een lage veenrestdijk (kaartcode 4K35). De vlakte van getijafzettingen omvat daarbij de afzettingen van Wormer, die na droogmaking aan het maaiveld zijn komen te liggen. De veenrestdijk, die net ten zuiden van het plangebied staat gekarteerd betreft vermoedelijk het oude ontginningslint van Oude Wetering. Hoewel het plangebied op de geomorfologische kaart niet op een dijk gekarteerd staat, lijkt deze op basis van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) er wel op één te liggen. Dit betreft echter de dijk langs de

Haarlemmerringvaart, die langs de Haarlemmermeer is aangelegd ten behoeve van de droogmaking. Op basis van het geraadpleegde bronmateriaal valt niet exact af te leiden hoe het plangebied landschappelijk gezien nu gesitueerd is. Dit heeft sterk te maken met historische veranderingen waaraan het landschap in de Nieuwe tijd onderhevig is geweest. Uit een geologische boring aan de Molendijk, zo'n 110 meter oostelijk van het plangebied blijkt dat er circa 1,6 m zand op een veenpakket aanwezig is. Het veen is hier nog tot 4,7 meter onder maaiveld aanwezig.

Bodem

Het plangebied is op de bodemkaart gekarteerd als tochteerdgronden met zavel (code pMo50, bron: www.bodemdata.nl). Tochteerdgronden komen voor in de droogmakerijen en zijn vernoemd naar de naam voor grote sloten, die vaak tochten genoemd worden. De gronden bestaan uit een humeuze tot humusrijke niet-venige bovengrond en een slappe ondergrond. Het zijn de gebieden waar op de vroegere plasbodem weinig of geen restveen is achtergebleven maar wel een dunne laag meermolm die vermengd is met de humusarme klei eronder. Hierdoor is de huidige zwarte niet-venige bovengrond ontstaan (De Bakker, 1966).

Grondwatertrap

De grondwatertrap in het plangebied is gekarteerd als IV. Dit houdt in dat de gemiddelde grondwaterstand tussen >40 en 80-120 cm –Mv staat. Door de locatie op een dijk of ophoging is het gebied redelijk goed ontwaterd. Voor organische archeologische resten betekent dit dat ze mogelijk slecht bewaard zijn gebleven omdat ze door de lage grondwaterstand niet zuurstofarm zijn afgedekt en hierdoor verteerd kunnen zijn.

7. Archeologische verwachting en bekende waarden

Wettelijk beschermd monument	Nee
AMK terrein	Nee
Verwachting gemeentelijke beleidskaart	Middelhoog
Verwachting IKAW	Laag
Archeologische waarden en/of informatie	Nee

Archeologische verwachting

Het plangebied heeft volgens het centraal archeologisch informatiesysteem (Archis) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) geen archeologisch wettelijk beschermde status en is ook niet opgenomen op de Archeologische Monumentenkaart (AMK; bijlage 4). Op de gemeentelijke verwachtingskaart van Kaag en Braassem is het plangebied aangewezen als een gebied met middelhoge archeologische waarde en als gesitueerd binnen een ontginningslint (bijlage 1). De ligging van het plangebied in een ontginningslint geeft het plangebied zelfs een hoge archeologische verwachting. Op de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) en de Cultuurhistorische Waardenkaart van de provincie Zuid-Holland (CHW) is de verwachting omschreven als een kleine kans op archeologische waarden. Deze laatstgenoemde kaarten zijn voor grote gebieden opgesteld. De gemeentelijke verwachtingskaart is voor een veel kleiner gebied opgesteld, en kan hierom gedetailleerder opgesteld worden. Hierdoor verschillen de verwachtingswaarden tussen de kaarten.

Bekende waarden

In het plangebied zijn voor zover bekend in het verleden geen archeologische waarnemingen gedaan. Dit geldt eveneens voor de directe omgeving van het plangebied. Wel is eerder archeologisch onderzoek uitgevoerd in het kader van herontwikkelingen:

- Onderzoeksmeldingsnummer 45.829 (direct oostelijk aangrenzend aan het plangebied) is onderdeel van een groter bureauonderzoek waar 5 deellocaties deel van uit maken (onderzoeksmeldingsnummers 45.829, 45.830, 45.831, 45.832, 45.833). Aanleiding voor het onderzoek is herinrichting voor woondoeleinden. Ten gevolge van herindeling, egalisering en uiteindelijk bebouwing zal de bodem naar verwachting tot circa 2 meter onder maaiveld, en plaatselijk als gevolg van onderheing tot 15 meter onder maaiveld worden verstoord. Voor deellocaties 1 en 3 (resp. onderzoeksmeldingsnummers 45829 en 45831; direct oostelijk aangrenzend aan het plangebied en 50 meter zuidelijk van het plangebied) is een verkennend booronderzoek aanbevolen. De overige locaties zijn vrijgegeven. Deze zijn door de turfontginningen waarschijnlijk verstoord tot in de top van de dieper gelegen kustafzettingen (Bouter, 2011).
- Onderzoeksmeldingsnummer 47.193 en 47.194 betreffen de booronderzoeken op de boven genoemde locaties. Bij het booronderzoek op de locatie Sluis is geconcludeerd dat de kans op intacte archeologische waarden klein is. Tijdens het booronderzoek is een anderhalf á twee meter dikke zandige ophogingslaag aangetroffen. Deze ophogingslaag hangt waarschijnlijk samen met de bouw van het huis in de 20ste eeuw. Hieronder is tot 3,7 meter onvervaard rietzeggeveen voor. In het oostelijke deel van het plangebied is nog maar een dunne laag veen aanwezig die ook verstoord is en vermengd met zand (Bouter, 2011a).
- Aan de Voorweg 66 is een bureau- en inventariserend booronderzoek uitgevoerd (onderzoeksmeldingsnummer 49.933; 310 m zuidelijk van het plangebied). Aanleiding voor het onderzoek was het aanvragen van een omgevingsvergunning in het kader van de sloop van de bestaande bebouwing en de nieuwbouw van een woonhuis. Uit het onderzoek is gebleken dat het

plangebied op een afgegraven veenvlakte ligt. In de diepere ondergrond zijn getijdeafzettingen van het Laagpakket van Wormer aanwezig (De Mulder e.a., 2003). Hierop ligt nog een restant veen aanwezig was. Het resterende veen is zwak tot sterk verstoord. De bovenste 1,6 m bestaat uit ophoogzand wat waarschijnlijk ten behoeve van de bouw van het oude pand is aangebracht in de 20ste eeuw. Verder onderzoek is niet geadviseerd (Koekkelkoren en Moerman, 2011).

- Onderzoeksmeldingsnummer 47.559 (130 meter zuidoostelijk van het plangebied) betreft een onderzoek uit 2011. Het rapport is helaas niet beschikbaar.

8. Huidig gebruik, historische situatie en bodemverstoringen

Historische bebouwing	Nee
Historisch gebruik	Weiland
Huidig gebruik	Bebouwd
Bodemverstoringen	Diverse verstoringen als gevolg van de aanleg van de huidige bebouwing

Historische achtergronden

De naam Wetering stamt van een watergang waarlangs hoger gelegen gronden afwateren naar lager gelegen streken (Van Berkel en Samplonius, 2006). Nieuwe Wetering komt als *Nuwe Weteringhe* al in 1343 voor. Het oorspronkelijke landschap rondom Nieuwe Wetering is ontgonnen vanaf circa de 11^e eeuw. De natuurlijke vegetatie werd gekapt en de veengronden werden ontgonnen en bruikbaar gemaakt voor landbouw. Vanuit de hoofdassen langs hoofdriolen en kleinere stroompjes werd het achterland ontgonnen door ontwateringsslootjes te graven waardoor landbouw bedreven kon worden. Later trad ook verkaveling op vanuit aangelegde dijken. Aan het eind van kavels werd een wetering aangelegd wat vervolgens de nieuwe ontginningsas werd. Het gebied wat nu de Googerpolder heet, werd ontgonnen in westelijke richting. De eerste ontginningsas was de Oude Wetering, gevolgd door de Goch, en als laatste de Nieuwe Wetering. Het dorp Nieuwe Wetering evenals het ontginningslint is vermoedelijk in de 14^e eeuw ontstaan, wat ondersteund wordt door de oorsprong van de plaatsnaam (Bouter, 2011).

Vanaf de 14^e eeuw traden steeds vaker overstromingen op als gevolg van dijkdoorbraken waardoor het gebied onder water kwam te staan. Bij deze dijkdoorbraken werd het resterende veen verslagen of vermengd met klei of fijn zand. Doordat het veen inklonk was het na verloop van tijd niet meer geschikt voor landbouw. Ook werd steeds meer veen afgegraven om als brandstof gebruikt te worden. Dit resulteerde in het ontstaan van plassen, onder andere de Leytsche plas en het Paddegat, die in de loop van de 17^e en 18^e eeuw weer drooggemalen werden en in de 18^e eeuw werd de Ringdijk aangelegd. Ook na drooglegging bleek de polder ongeschikt voor landbouw en werd er veeteelt bedreven.

Historische situatie

Op een kaart van Daniel van Breen uit 1618 staat Nieuwe Wetering al aangegeven. De kaart is echter niet erg gedetailleerd en er staat maar weinig bebouwing op aangegeven. Op deze kaart is het Braassemeer ook nog veel groter dan dat het nu is en reikt dit tot aan de Nieuwe Wetering. Wel lijkt het plangebied op deze kaart buitendijks te liggen.

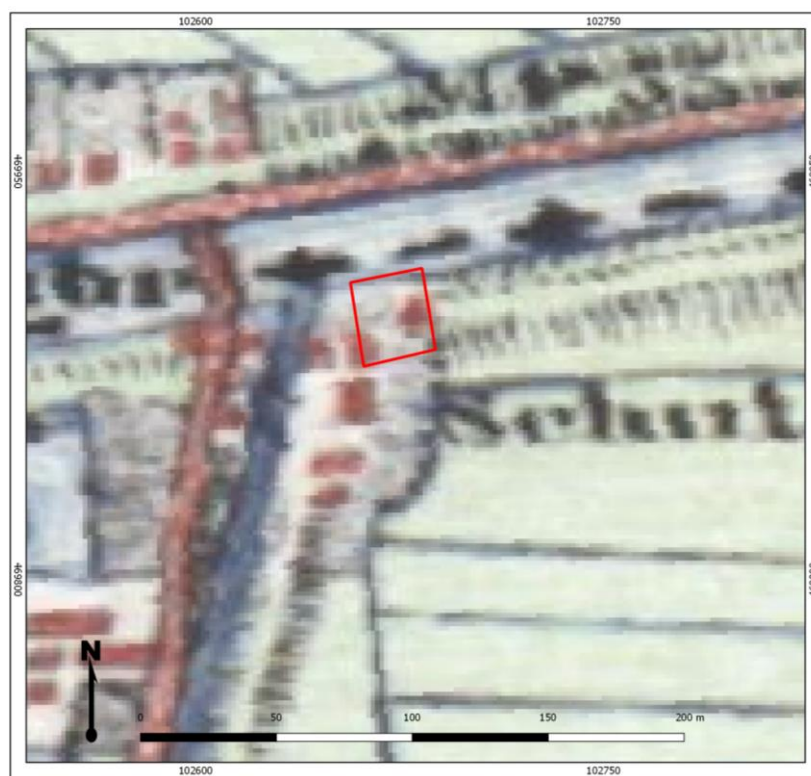
Op het Minuutplan uit 1811-32 is het plangebied onbebouwd en ligt het plangebied in het buitendijkse gebied op de kop van het ontginningslint aan de ringdijk. De historische dijk ligt waarschijnlijk onder de weg. Waarschijnlijker is dat het plangebied op de ringdijk ligt die in de 18^e eeuw is aangelegd. Volgens de BAG-viewer stamt de huidige bebouwing uit 1850. Op kaartmateriaal uit de 19^e en 20ste eeuw wordt dit beeld bevestigd (figuren 4-9). Op deze kaarten is het plangebied gesitueerd op de dijk die is aangelegd na het graven van de ringvaart om de polder. Voordat de ringvaart gegraven werd, was er naast de locatie van de huidige dijk ook al een dijk aanwezig. Er zijn dus twee dijken naast elkaar aanwezig geweest. Ten zuiden van het plangebied heeft de historische dijk gelegen, en in het plangebied is de Ringdijk aanwezig. Deze had als functie het water uit het voormalige Leytsche meer buiten de polder houden.

Huidig gebruik en bodemverstoringen

Momenteel staat er een twee-onder-een kap woning in het plangebied. Volgens de BAG-viewer stamt dit pand uit 1850. Het Groene Hart archief is geraadpleegd om eventuele bouwtekeningen te achterhalen. Er zijn geen bouwtekeningen aanwezig waaruit de bodemverstoringen, zoals de funderingsdieptes en eventueel aanwezige kelders, vastgesteld kunnen worden. In bodemloket staat een onderzoek genoteerd. Het betreft een verkennend onderzoek en een saneringsplan voor de vastgestelde verontreiniging.

Figuur 3: Uitsnede van het Minuutplan omstreeks 1811-32. Het plangebied is met rode lijnen weergegeven.

Figuur 4: Uitsnede van een topografische kaart omstreeks 1880. Het plangebied is met rode lijnen weergegeven (www.topotijdreis.nl).

Figuur 5: Uitsnede van een topografische kaart omstreeks 1923. Het plangebied is met rode lijnen weergegeven (www.topotijdreis.nl).

Figuur 6: Uitsnede van een topografische kaart omstreeks 1958. Het plangebied is met rode lijnen weergegeven (www.topotijdreis.nl).

Figuur 7: Uitsnede van een topografische kaart uit 1981. Het plangebied is met rode lijnen weergegeven (www.topotijdreis.nl).

Figuur 8: Uitsnede van een topografische kaart uit 2005. Het plangebied is met rode lijnen weergegeven (www.topotijdreis.nl).

9. Gespecificeerde archeologische verwachting

Kans op archeologische waarden	Laag
Periode	Middeleeuwen – Nieuwe tijd
Complextypen	Nederzettingen, sporen landgebruik
Stratigrafische positie	In de top van de dijk en onder de dijk
Diepteligging	Vanaf maaiveld

Aanwezigheid en dichtheid

Op basis van het onderzoek is vastgesteld dat het plangebied naast het historische ontginningslint van Nieuwe Wetering ligt. Op de gemeentelijk beleidskaart heeft het gebied een middelhoge archeologische waarde en is het plangebied binnen het ontginningslint geplaatst. Op basis van historische kaarten lijkt het plangebied net buiten het historische ontginningslint te vallen. Dit lint is vermoedelijk tezamen met het dorp Nieuwe Wetering is vermoedelijk in de 14^e eeuw ontstaan. De middelhoge verwachting op de gemeentelijke verwachtingskaart is gebaseerd op de positie van het plangebied binnen het ontginningslint. Dit lijkt op basis van het onderzoek onjuist te zijn. Het plangebied valt buiten het historische ontginningslint.

Voor de start van de ontginning lijkt er geen bewoning in het gebied aanwezig geweest te zijn aangezien het gebied voor die tijd een veenmoeras geweest is. Het plangebied is waarschijnlijk gesitueerd op de dijk van de ringvaart. Deze dijk heeft op historisch kaartmateriaal een voorganger hoewel die zuidelijk van het plangebied gesitueerd is. Het plangebied lijkt pas vanaf 1850 bebouwd te zijn. Op basis van het booronderzoek op de locatie oostelijk direct aangrenzend is vastgesteld dat er een anderhalf tot twee meter dikke zandige ophogingslaag aanwezig is, die mogelijk aangebracht is bij de bouw van het pand dat op dat terrein heeft gestaan.

Stratigrafische positie

Uit een geologische boring circa 110 meter oostelijk van het plangebied blijkt dat er circa 1,6 m ophoging aanwezig is op het nog aanwezige veenpakket. Dit wordt bevestigd door het archeologische booronderzoek op het perceel oostelijk aangrenzend aan het plangebied. Waarschijnlijk is dit deels de ophogingslaag die ten behoeve van de bouw van de huizen in de 19^e of 20ste eeuw is aangebracht. Bij de bouw van het huidige pand kunnen eventueel aanwezige resten verstoord zijn geraakt.

Complextypen

Hoewel de archeologische verwachting voor het plangebied op basis van het bureauonderzoek laag is, blijft er een kans op het aantreffen van archeologische waarden. In de top van de dijk kunnen resten uit de Nieuwe Tijd verwacht worden. De dijk is immers pas in de 18^e eeuw opgeworpen. Eventuele oudere resten kunnen onder de dijk verwacht worden. Deze resten kunnen bestaan uit verkavelingssloten, eventuele sporen van bruggetjes, en losse vondsten.

10. Conclusie en Advies

Op basis van het vooronderzoek is vastgesteld dat het plangebied een lage verwachting heeft voor de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd. In de ondergrond bevindt zich de ringdijk dan wel een 19^e-eeuws ophogingsdek ten behoeve van de huidige bebouwing. De nederzetting Nieuwe Wetering stamt al uit de 14^e eeuw. Mogelijk zijn sporen van landgebruik vanaf de 14^e eeuw aanwezig in het plangebied onder de 18^e-eeuwse dijk dan wel het ophogingspakket. Landschappelijk gezien was het gebied voor de ontginning te nat voor bewoning. Het plangebied ligt echter net naast het oude bewoningslint van Nieuwe Wetering, wat resten van bebouwing uit deze periode onwaarschijnlijk maakt en de middelhoge verwachting van de gemeentelijke verwachtingskaart tegen spreekt. Bebouwing treed pas op vanaf 1850, hiervoor is het plangebied onbebouwd. Bodemverstoringen die samenhangen met de bouw van het huidige pand zijn hierdoor te verwachten.

Advies

Op basis van het bureauonderzoek wordt er geen vervolgonderzoek aanbevolen. Het ophogingspakket is relatief recent (dan wel 18^e-eeuws als dijk, dan wel een 19^e-eeuws ophogingsdek ten behoeve van de huidige bebouwing) en hieronder is veen aanwezig. Ook is het plangebied niet op een historische dijk gesitueerd. De kans op archeologische waarden is hierdoor klein.

Bovenstaand vormt een advies. Op grond van de resultaten van het rapport en het advies zal het bevoegd gezag (de gemeente Kaag en Braassem) een besluit nemen over de daadwerkelijke omgang met eventueel aanwezige archeologische waarden binnen het plangebied.

Kanttekening

Onderhavig onderzoek is op zorgvuldige wijze verricht volgens de algemeen gebruikelijke methoden en inzichten en is erop gericht om de kans op het onverwacht aantreffen dan wel het ongezien vernietigen van archeologische waarden bij bouwwerkzaamheden in het plangebied te verkleinen. Aangezien het onderzoek is uitgevoerd door middel van een steekproef kan echter de aan- of afwezigheid van eventuele archeologische resten niet gegarandeerd worden. Wanneer bij graafwerkzaamheden toch onverhoopt waardevolle resten worden aangetroffen, dient u deze conform de Monumentenwet 1988, artikel 53, bij het Rijk te melden.

11. Geraadpleegde bronnen

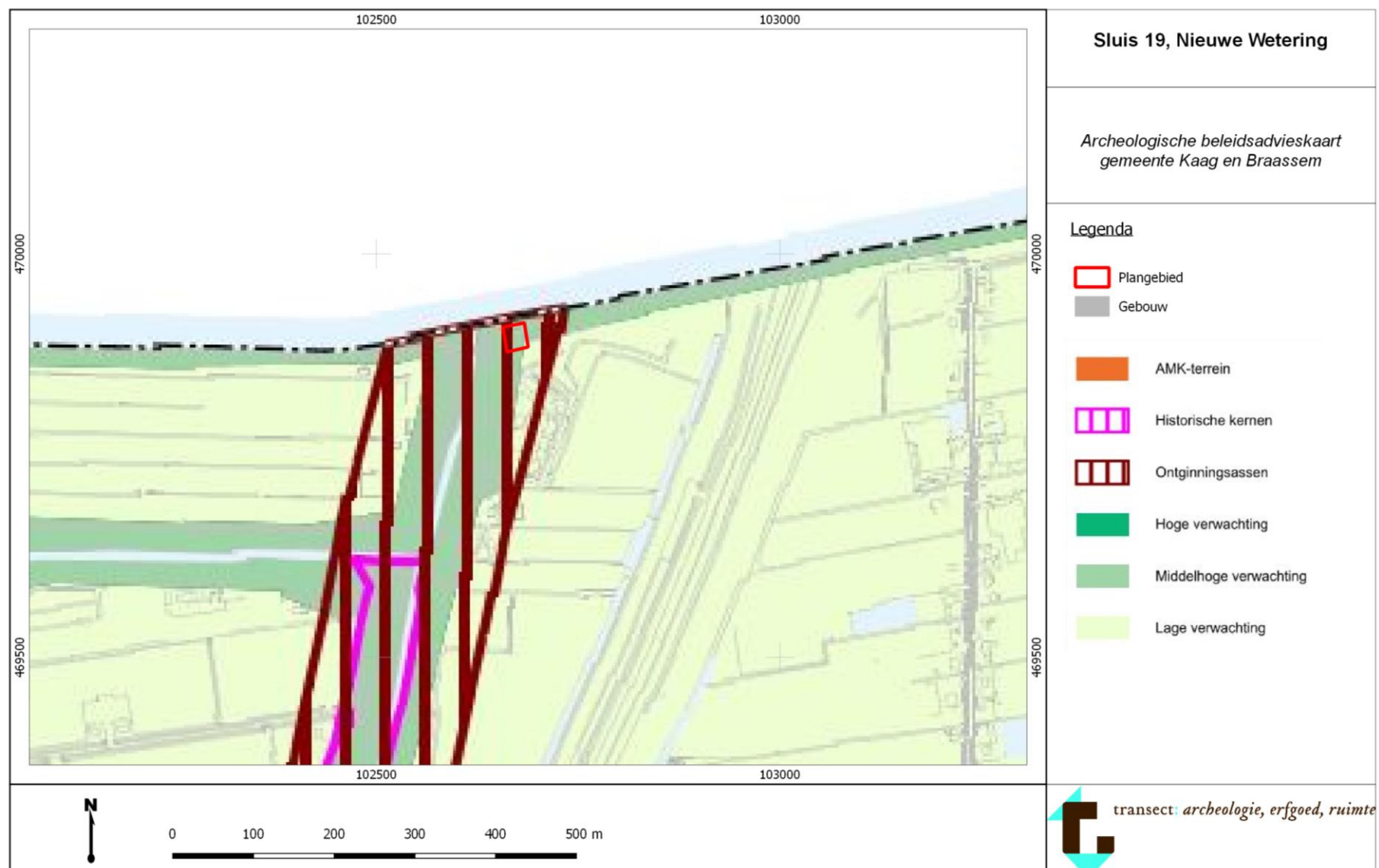
Archeologische kaarten en databestanden:

- Archeologische Monumenten Kaart (AMK), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2007.
- Archeologisch Informatie Systeem II (Archis2), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2007.
- Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden, 3^e generatie, IKAW, Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB), Amersfoort, 2008.
- www.ahn.nl
- www.ruimtelijkeplannen.nl
- www.topotijdreis.nl
- www.bodemloket.nl
- www.bodemdata.nl
- www.beeldbank.cultureelerfgoed.nl
- www.groenehartarchieven.nl

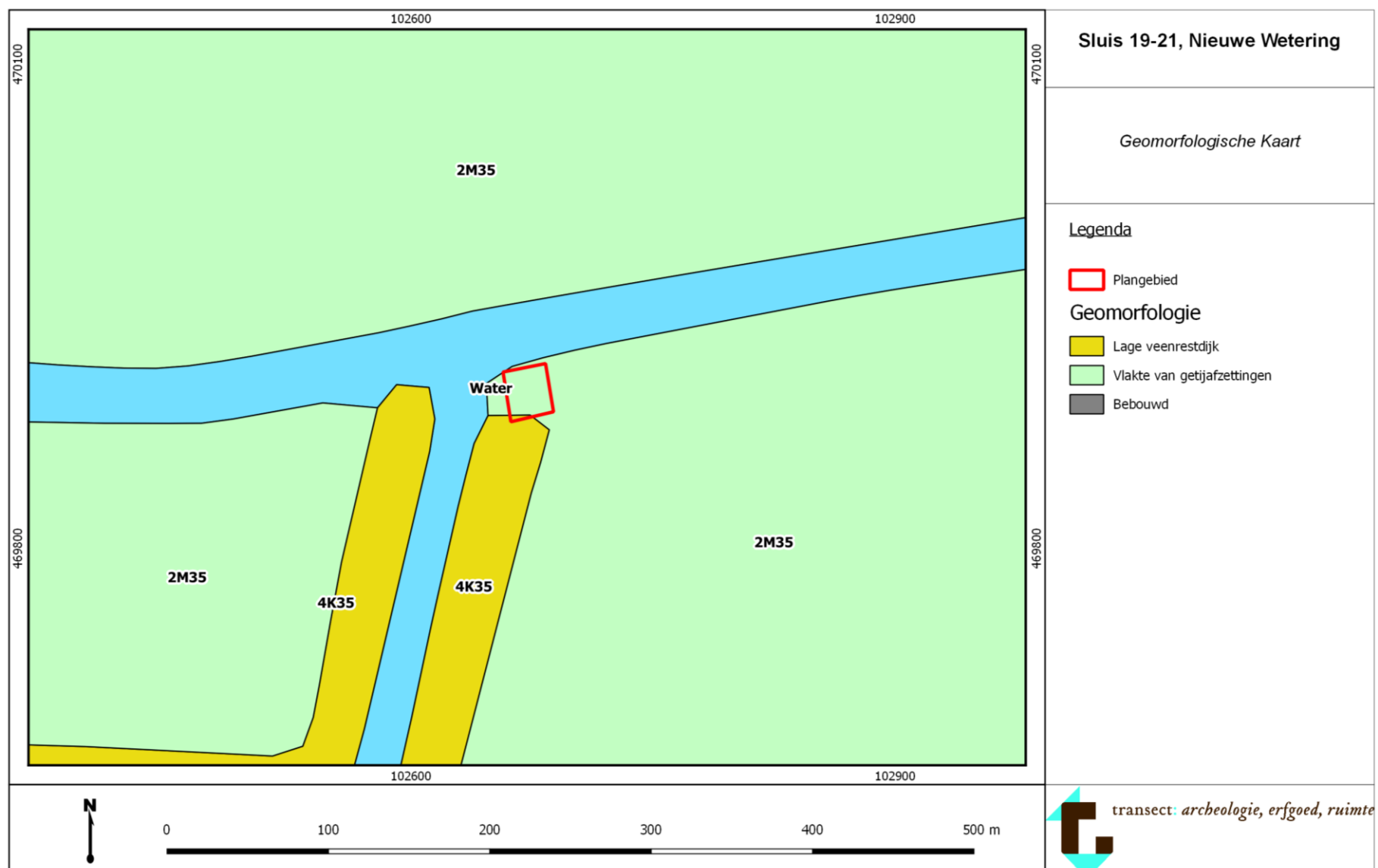
Literatuur:

- Bakker, H. de, 1966. *De subgroepen van het systeem voor bodemclassificatie voor Nederland*. In: Boor en Spade.
- Bakker, H. de en J. Schelling, 1989. *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland. De hogere niveaus*. Wageningen.
- Berendsen, H.J.A., 2000. *Landschappelijk Nederland*. Assen (Fysische Geografie van Nederland). 2e druk.
- Berendsen, H.J.A., 2005. *De vorming van het land*. Assen (Fysische geografie van Nederland). Vierde, geheel herziene druk.
- Berkel, van, G., Samplonius, K., 2006, *Nederlandse plaatsnamen, herkomst en historie*. Het Spectrum, derde druk.
- Bosman, van Roode & De Jong, 2012, *Evaluatie archeologiebeleid gemeente Kaag en Braassem*, notitie TML 513
- Bouter, H.E., 2011, *Nieuwe Wetering, vijf locaties Regenboogweg en omgeving, Gemeente Kaag en Braassem*, B&G rapport 1197.
- Bouter, H.E., 2011a, *Nieuwe Wetering, Molendijk/Sluis, Gemeente Kaag en Braassem*. B&G rapport 1251.
- Huizer, J., de Jonge, N., Van der A, S., Mulder, N.F., 2011, *De Archeologische Verwachtings- en Beleidsadvieskaart van de gemeente Kaag en Braassem. Rapportage behorende bij de archeologische verwachtings- en beleidsadvieskaart van de gemeente Kaag en Braassem*. ADC Heritage.
- Koekkelkoren, A.M.H.C., Moerman, S., 2011, *Voorweg 66, Nieuwe Wetering, Gemeente Kaag en Braassem*, B&G rapport 1331.
- Mulder, E.F.J., M.C. Geluk, I.L. Ritsema, W.E. Westerhoff en T.E. Wong, 2003. *De ondergrond van Nederland*. Houten.

Bijlage 1: Archeologische beleidskaart van de gemeente Kaag en Braassem

Bijlage 2: Geomorfologie

Bijlage 3: Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)

Bijlage 4: Archeologische waardenkaart (onderzoeken, waarnemingen, monumenten; bron: Archis)

